Fimmtudaginn 12. nóvember 1998.

Nr. 17/1998. **Ásvélar ehf.**
(Sigurður Jónsson hrl.)
gegn
Vikurvörum ehf.
(Jón Finnsson hrl.)

Verksamningur. Vextir.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar 8. janúar 1998. Hann krefst þess, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér 825.902 krónur ásamt dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 19. júlí 1996 til greiðsludags. Hann krefst einnig málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar héraðsdóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Áfrýjandi, sem er einkahlutafélag Sigurðar Sigurðssonar vörubifreiðarstjóra og eiginkonu hans, tók árið 1994 við réttindum og skyldum sameignarfélagsins Ásvéla, sem var í eigu sömu hjóna. Áfrýjandi og forveri hans önnuðust um árabil sem verktakar flutninga á vikri með vörubifreiðum frá námu stefnda við Heklu til útskipunarhafnar, sem var frá árinu 1994 Þorlákshöfn, en þaðan flutti stefndi vikurinn út til erlendra viðskiptamanna sinna. Var vikri safnað í Þorlákshöfn til útflutnings, og munu birgðir hafa í einhverjum mæli legið þar um nokkurn tíma, þangað til þær voru sendar úr landi. Áfrýjandi var einn af mörgum vörubifreiðareigendum, sem unnu sams konar verk fyrir stefnda. Skriflegur verksamningur var ekki gerður, og deila málsaðilar um, hvort stefnda sé skylt að greiða dráttarvexti af reikningum áfrýjanda fyrir verkið. Óumdeilt er, að samkomulag var með þeim um, að stefndi fengi nokkurn greiðslufrest. Heldur stefndi því fram, að samið hafi verið um, að hann greiddi reikninga áfrýjanda og annarra verktaka „í takt við útflutning á vikri með reglubundnum hætti, eins og þeirra hlutdeild í hverjum farmi var á hverjum tíma miðað við fram lagða reikninga“, svo

sem segir í framburði framkvæmdastjóra stefnda fyrir héraðsdómi. Áfrýjandi ber brigður á þetta og krefur stefnda um dráttarvexti af fjárhæð hvers reiknings frá því mánuði eftir, að hann var afhentur.

Fallist er á með héraðsdómara, að leitt sé í ljós með munnlegum skýrslum fyrir dómi, að greiðslur til verktaka hafi í langan tíma miðast við það, hvenær erlendir kaupendur greiddu stefnda fyrir vikurfarma. Í héraðsdómi kemur og fram, að viðskipti aðila stóðu í nokkur ár, án þess að áfrýjandi hreyfði athugasemdum við, að stefndi innti verklaunin af hendi, þannig, að greitt var í samhengi við þann tíma, sem einstakir farmar af vikri voru fluttir til útlanda, en ekki í tengslum við, hvenær áfrýjandi vann verk sitt. Eins og málið liggur fyrir, verður að líta svo á, að þetta hafi gerst, án þess að áfrýjandi krefðist vaxta. Komu engar kröfur um dráttarvexti fram frá áfrýjanda fyrr en um hálfu ári eftir, að viðskiptum þeirra lauk. Þykir því nægilega leitt í ljós, að í reynd hafi stofnast samningur með málsaðilum um, að gjalddagi verklauna skyldi vera með þeim hætti, sem haldið er fram af stefnda. Af því leiðir, að krafa um dráttarvexti verður ekki reist á 3. mgr. 9. gr. vaxtalaga nr. 25/1987.

Með þessum athugasemdum og að öðru leyti með skírskotun til forsendna héraðsdóms verður hann staðfestur.

Áfrýjandi verður dæmdur til greiðslu málskostnaðar fyrir Hæstarétti, eins og í dómsorði segir.

Dómsorð:

Héraðsdómur skal vera óraskaður.

Áfrýjandi, Ásvélar ehf., greiði stefnda, Vikurvörum ehf., 100.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 9. október 1997.

Mál þetta, sem dómtekið er í dag, er höfðað með stefnu, birtri 5. nóvember 1996.

Stefnandi er Ásvélar ehf., kt. 640594-2179, Hrísholti, 840 Laugarvatni.

Stefndi er Vikurvörur ehf., kt. 230486-1609, Bíldshöfða 7, 112 Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndi verði dæmdur til greiðslu 825.902 króna ásamt dráttarvöxtum skv. III. kafla l. nr. 25/1987 frá 19. júlí 1996 til greiðsludags. Þá er gerð krafa á hendur stefnda um greiðslu málskostnaðar að mati dómsins.

Dómkröfur stefnda eru, að krafist er sýknu af öllum kröfum stefnanda og hann verði dæmdur til að greiða stefnda málskostnað eftir mati dómsins.

Stefnandi krefur um skuld skv. viðskiptayfirliti, dags. 19. júlí 1996, er hann kveður stutt reikningum stefnanda fyrir akstur á vikri í þágu stefnda og innborgunum stefnda vegna þeirra viðskipta skv. yfirliti hans fyrir tímabilið 1. janúar 1994–12. september 1996. Samkvæmt viðskiptayfirliti stefnanda eru reiknaðir dráttarvextir á fjárhæð innlagðra reikninga mánuði eftir afhendingu þeirra, og eru innágreiðslur stefnda fyrst látnar ganga upp í áfallna vexti og síðan upp í ógreiddan höfuðstól. Því er haldið fram af stefnanda, að samkomulag hafi verið með aðilum um, að fram lagðir reikningar yrðu greiddir að hálfum til einum mánuði liðnum, en það hafi verið sá tími, sem miðað var við, að það tæki að fá vikurinn greiddan af kaupanda. Greiðslur stefnda vegna viðskiptanna hafi hins vegar orðið í engu samræmi við fjárhæð reikninga og greint samkomulag, sem leitt hafi til langvinnra vanskila af hans hálfu, svo sem greind viðskiptayfirlit beri með sér. Stefnandi hafi margsinnis reynt að fá stefnda til þess að koma viðskiptaskuldinni í skil, en án árangurs, og hafi svo farið að lokum, að stefnandi hafi hætt akstri fyrir stefnda um áramót 1995–1996. Eftir það hafi stefnandi reynt að ná samkomulagi við stefnda um uppgjör viðskipta þeirra, en stefndi aðeins greitt hluta af viðskiptaskuldinni. Síðast hafi verið greitt inn á skuldina 19. júlí 1996, og hafi þá eftirstöðvar höfuðstóls skuldarinnar verið 825.902 krónur, sem sé stefnufjárhæð. Stefnda var sent innheimtubréf, dags. 9. september 1996, sem hann svaraði með bréfi, dags. 17. september s. á., og mótmælti kröfu stefnanda, en sendi jafnframt yfirlit um viðskiptin. Stefnda var síðan sent annað innheimtubréf, dags. 24. september 1996, ásamt viðskiptayfirliti stefnanda, en þar kveður hann tekið tillit til allra greiðslna stefnda, sem fram komu á yfirliti hans. Stefndi sendi síðan bréf, dags. 5. október 1996, og mótmælir vaxtareikningi stefnanda vegna dráttar á greiðslum og vísar til samkomulags um, að stefnandi hafi afsalað sér rétti til dráttarvaxta vegna greiðsludráttar af hálfu stefnda. Stefnandi kveðst ekki hafa gert slíkt samkomulag, og sé hann nú knúinn til málsóknar þessarar. Stefnandi tók við réttindum og skyldum Ásvéla sf., kt. 460587-1239, árið 1994, og eru því viðskipti Ásvéla sf. færð á viðskiptayfirlit stefnanda.

Stefnandi vísar til reglna íslensks kröfu- og samningaréttar um greiðslu fjárskuldbindinga og reglna um vanefndaúrræði sökum greiðsludráttar. Um vaxtaútreikning á viðskiptaskuld er stuðst við III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987. Skírskotað er til meginreglu kröfuréttarins um heimild kröfuhafa til þess að ráðstafa innborgun á skuld upp í áfallna vexti og síðan til greiðslu á höfuðstól skuldar.

Krafa um málskostnað er reist á 130. gr. l. nr. 91/1991.

Um varnarþing er vísað til 1. mgr. 33. gr. l. nr. 91/1991.

Stefndi kveður stefnanda hafa verið verktaka, sem annaðist akstur á vikri fyrir stefnda. Um hafi verið samið við verktaka, sem óku vikri fyrir stefnda, að greiðslur til þeirra væru í samræmi við útflutning á framleiðslunni og engir vextir eða dráttarvextir reiknaðir. M. a. vegna þessa hafi stefndi greitt sínum verktökum rúml. 9% hærra verð fyrir hvern ekinn m^3 af vikri til Þorlákshafnar en keppinauturinn hafi greitt sínum verktökum. Þetta óskráða samkomulag hafi staðið um árabil, og séu viðskiptareikningar verktakanna hjá stefnda óræk sönnun um þetta samkomulag.

Í samræmi við framangreint samkomulag hafi vaxtareikningum aldrei verið framvísað né þeirra krafist fyrr en nú, mörgum mánuðum eftir að stefnandi hætti akstri fyrir stefnda.

Samkvæmt framangreindu samkomulagi hafa málin gengið þannig, að verktakinn hafi framvísað akstursnótum, sem stefndi hafi síðan greitt í samræmi við samninga aðila. Stefnandi, er hafi ekið sem verktaki fyrir stefnda um nokkurra ára skeið, hafi hætt akstri fyrir stefnda um sl. áramót og tekið fyrirvaralaust við uppgjöri, sbr. bréf stefnda og viðskiptareikning.

Verðlækkun hafi orðið á vikri í byrjun þessa árs, 1996. Af þeim sökum hafi reynst nauðsynlegt að lækka ýmsa kostnaðarliði til þess að standast verðlækkunina. Víglundur Þorsteinsson, framkvæmdastjóri stefnda, kveður flutningsgjald á m^3 hafa lækkað úr 650 kr. í 620 kr. Hafi verið um þetta samið. En nokkrir bílstjóranna vildu ekki aka á þessu verði og kusu að hætta akstri fyrir stefnda. Hafi lækkun flutningsgjaldsins valdið óánægju hjá bílstjórunum, og muni hún hafa sett þessa vaxtakröfu af stað. Nokkrir þeirra hafi komið til framkvæmdastjórans í júní 1996 og spurt, hvort hann vildi ekki greiða þeim einhverja vexti. Þessu hafi verið hafnað.

Viðskiptayfirlit stefnanda, sem hann hefur lagt fram í málinu, sé þó ekki úr bókhaldi stefnanda, heldur sé hér um að ræða skjal, sem búið sé til eftir á, þannig, að stuðst sé við viðskiptareikning stefnanda hjá stefnda, og síðan dráttarvaxtareiknað samkvæmt innheimtuforriti lögmanna. Byrji þessar reikningskúnstir 1. jan. 1994, en árunum þar á undan sleppt, enda þótt viðskiptayfirlit, sem stefndi lét stefnanda í té, nái allt frá 1. janúar 1992.

Sýknukrafan er reist á samningi málsaðila og þeim málsástæðum, sem að framan greinir.

Um málskostnaðarkröfu vísast til 130. gr. laga um meðferð einkamála nr. 91/991.

Niðurstaða.

Fram kom hjá vitnunum Gunnari J. Guðbjörnssyni, Sigurjóni Guðmarssyni, Sigurði Hafsteini Björnssyni og Sigurði Hallgrímssyni, sem allir óku vikri fyrir stefnda, að vextir hefðu aldrei verið greiddir vegna viðskipta þeirra við stefnda né heldur hefði þeirra verið krafist. Enn fremur kom fram hjá vitnum þessum, að þeir fengu yfirlit yfir viðskipti sín, þegar eftir því var leitað, og að aldrei hefðu þeir gert athugasemdir við það, að vextir voru ekki greiddir, þótt einhver tími hefði liðið frá framvísun reikninga, þar til þeir voru greiddir.

Þá kom fram hjá vitninu Helgu Hilmarsdóttur, markaðsstjóra stefnda, að athugasemdir hefðu aldrei komið fram vegna dráttarvaxta fyrr en í sambandi við þetta mál. Bílstjórarnir hefðu fengið viðskiptayfirlit um hver áramót og oftar, ef um það var beðið, og ekki komið fram neinar athugasemdir vegna þeirra. Þá sagði vitnið, að samningur hefði verið með aðilum um, að á tilteknum tíma, eftir að farmur hefði farið með skipi, hefði borist greiðsla frá kaupendum og bílstjórum þá greitt u. þ. b. mánuði eftir, að farmur fór.

Í skýrslu vitnisins Magnúsar Benediktssonar, aðstoðarframkvæmdastjóra stefnda, kom fram, að greiðslur til bílstjóra hefðu verið í samræmi við útflutning og aldrei verið rætt um vexti í því sambandi.

Í aðilaskýrslu forsvarsmanns stefnanda kemur fram, að hann gerði ekki kröfu á hendur stefnda fyrr en í maí 1996, en hann hætti akstri fyrir stefnda í nóvember 1995. Hann kvaðst hafa fengið yfirlit frá stefnda um viðskipti sín við hann um hver áramót og þegar hann bað um það og ekki gert athugasemdir við það, að ekki voru gerði hann (sic) kröfu um, að reiknaðir yrðu dráttarvextir af reikningsfjárhæðum fyrr en í maí 1996.

Af framburði vitna verður ráðið, að greiðslur til bílstjóranna voru miðaðar við það, hvenær kaupandi vikurs erlendis hafði greitt stefnanda. Verður því á það að treysta, að samkomulag hafi verið um það, að uppgjör til bílstjóranna miðaðist við útflutning vikurs og greiðslu fyrir hann, og taka því ákvæði vaxtalaga nr. 50/1987 ekki til þessa. Það skiptir máli í þessu sambandi, að enda þótt forsvarsmaður stefnanda segist hafa kvartað við forsvarsmann stefnda, vegna þess að greiðslur bærust seint, gerði hann ekki reka að því að krefjast dráttarvaxta fyrr en hálfu ári eftir, að sambandi þeirra var slitið, og viðbrögð vitna, sem lýst er hér að framan, benda til þess, að slíkt samkomulag hafi verið með aðilum.

Þykir stefnandi nú ekki geta borið fyrir sig, að samningur hafi verið vanefndur, með því, að greiðslur hefðu ekki borist á gjalddaga, sem samkvæmt framansögðu telst ekki hafa verið ákveðinn skv. ákvæðum vaxtalaga, heldur hafi gilt um hann samkomulag aðila, svo sem að framan greinir. Ekki liggja

frammi gögn í máli þessu um tengsl greiðslna við útflutning vikurs og málsókn raunar á því reist, að um ekkert slíkt samkomulag, sem að framan er lýst, hafi verið að ræða.

Þegar litið er til þessa, þykir stefnanda ekki hafa tekist að sýna fram á, að stefndi hafi vanefnt samning þeirra, og verður stefndi því sýknaður af öllum kröfum stefnanda, en rétt þykir, að málskostnaður á milli aðila falli niður.

Allan Vagn Magnússon héraðsdómari kvað upp dóminn.

Dómsorð:

Stefndi, Vikurvörur ehf., skal sýkn af kröfum stefnanda, Ásvéla ehf.

Málskostnaður á milli aðila fellur niður.